

Bærekraftige anskaffelser

Norsk militært logistikkforum
Gardermoen, 7. mai 2024

Relevant regulering

Lov om offentlige anskaffelser.

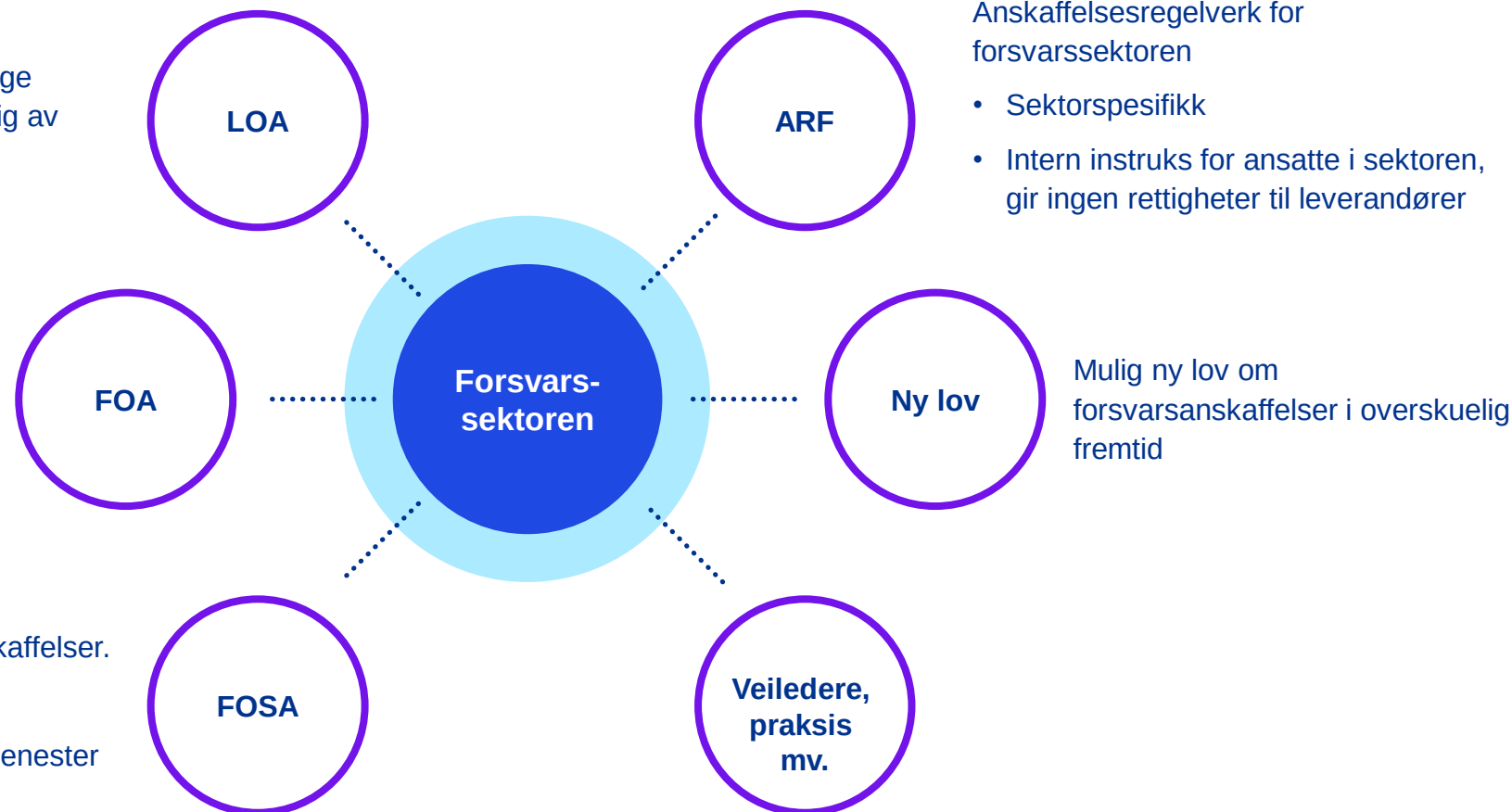
- Overordnet
- Gjelder for alle offentlige myndigheter uavhengig av bransje/sektor

Forskrift om offentlige anskaffelser.

- Detaljert
- Gjelder for alle offentlige myndigheter uavhengig av bransje/sektor

Forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser.

- Detaljert
- Gjelder f.eks. for materiell og typisk tjenester som krever sikkerhetsklarering

Anskaffelsesregelverk for forsvarssektoren

- Sektorspesifikk
- Intern instruks for ansatte i sektoren, gir ingen rettigheter til leverandører

Mulig ny lov om forsvarsanskaffelser i overskuelig fremtid

Klima og miljø

Anskaffelsesforskriften § 7-9

(1) Krav og kriterier etter denne bestemmelsen skal ha som **mål** å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk eller miljøbelastning.

▀ (2) Oppdragsgiver **skal** vekte klima- og miljøhensyn med **minimum tretti prosent**.

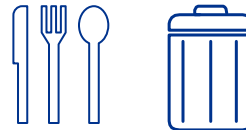
(3) Der oppdragsgiver angir tildelingskriteriene i prioritert rekkefølge, **bør** klima- og miljøhensyn være blant de tre høyest prioriterte.

(4) Tildelingskriterier etter andre og tredje ledd kan **erstattes med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen**, dersom det er **klart** at dette gir en **bedre klima- og miljøeffekt** og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene. Dersom oppdragsgiver ikke prioriterer i tråd med tredje ledd, skal det stilles klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, og dette skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

(5) Forpliktelsen til å stille krav eller kriterier etter denne bestemmelsen **gjelder ikke** dersom anskaffelsen etter sin art har et **klimaavtrykk og en miljøbelastning som er uvesentlig** og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

Eksempler fra sektoren

FLOs anskaffelse av forbruksmateriell

- Åpen anbudskonkurranse etter FOA del III
- Tildelingskriterier:

- Pris 70 %
- Miljø 30 %

«Tredjepartssertifiserte miljømerkede produkter»

Oppdragsgiver kan akseptere alternativ dokumentasjon på at produktet oppfyller krav som tilsvarer et miljømerke.

Dette kan for eksempel være der leverandøren tilbyr et nytt produkt eller nylig har overtatt salgsrettighetene til et produkt. Det er leverandørens ansvar å dokumentere at slike omstendigheter foreligger.

- Miljøkriterium egnet for denne type kontrakt
- Enkelt for oppdragsgiver og leverandør å forholde seg til
- Bør angis hvilket tidspunkt sertifiseringen må være på plass

Dagens regulering av forsvars- og sikkerhetsanskaffelser

- ARF § 6-7 (lignende FOSA § 8-3):
«Det skal under planlegging av den enkelte anskaffelse **tas hensyn til miljømessige konsekvenser** av anskaffelsen. Det skal **så langt som mulig stilles konkrete miljøkrav** til produktets ytelse og funksjon»
- FOSA § 13-2 om tildelingskriterier veldig åpen – nevner miljøkriterier som et «eksempel»
- Mer fleksibilitet enn i klassisk sektor
- Ingen tilsvarende «miljøbestemmelse» eller andre strenge miljøkrav
- Nytt lovforslag: egen lov om forsvarsanskaffelser

Tungtveiende sikkerhetsinteresser gir forsvars- nei til felles anskaffelsesregelverk

TEMAER: Forsvaret Læringer Miljø Prekvalifisering Sikkerhet

På forsvars- og sikkerhetsområdet er det ofte krevende avveininger av dels motstridende hensyn. Eksempelvis, skriver Forsvarsmateriell til Anskaffelsesutvalget, bør noen miljøkrav veie mindre enn hensynet til soldatsikkerhet. På bildet Gro Jære, direktør i Forsvarsmateriell.

INNLEGG AV: LENNART HOVLAND 21. AUGUST 2023

Sektorens innspill til nytt anskaffelsesregelverk

FMA

- Ulike deler av regelverket bør harmoniseres bedre
- Klima, miljø, bærekraft og samfunnsansvar bør vektlegges, men regelverket må gjøre det mulig å veie operative hensyn tyngre der det er behov for det.
- Påpekt at noen miljøkrav må veie mindre enn hensynet til soldatsikkerhet
- Dagens rettsliggjøring en utfordring – skal lite til før man havner i tingretten eller KOFA

FLO

- Bør være opp til oppdragsgivers skjønn å vurdere hvordan best ivareta miljø i den enkelte anskaffelse
- Bør være unntak for tilfeller hvor krav til klima og/eller miljø vil medføre uforholdsmessige kostnader
- Krav til miljø og klima kan gå på bekostning av oppdragsgivers behovsdekning

FFI

- Ut med FOSA
- Ny lov må også inneholde en regulering om hvilke anskaffelser som kan unntas etter EØS-avtalens artikkel 123

Forslag til ny «miljøbestemmelse» i anskaffelsesloven § 2-2

- (1) Oppdragsgiver **skal ta hensyn til** klima og miljø i alle anskaffelser.
- (2) For kunngjøringspliktige anskaffelser etter denne loven gjelder følgende:
 - a. Oppdragsgiver **skal i forkant vurdere hvordan anskaffelsen kan innrettes for å begrense dens samlede klimaavtrykk og miljøbelastning** (klima- og miljøkartlegging). Kartleggingen kan involvere dialog med leverandører og bør gjøre det med mindre oppdragsgivers kjennskap til markedet gjør dette overflødig. **Kartleggingen skal inngå i anskaffelsesprotokollen.**
 - b. Oppdragsgiver **skal stille klima- eller miljøkrav til ytelsen**. Kravene skal gi reell klima- og miljøgevinst, men **uten å påføre oppdragsgiver uforholdsmessige merkostnader.**
 - c. Oppdragsgiver skal stille klima- eller miljørelaterte krav eller kriterier også i andre trinn av anskaffelsesprosessen, dersom det vil gi ytterligere klima- eller miljøgevinst uten å medføre uforholdsmessige kostnader for oppdragsgiver.
- (3) Oppdragsgiver skal prioritere å stille krav og kriterier som begrenser anskaffelsens samlede klimaavtrykk.
- (4) For anskaffelser undergitt standardiserte minimumskrav i henhold til § 2-3 kan oppdragsgiver velge å stille ytterligere krav eller kriterier.
- (5) Forpliktelsene etter første til tredje ledd kan oppfylles ved bruk av veiledende kriterier som er utarbeidet av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring.
- (6) Andre ledd gjelder ikke dersom anskaffelsen har et **klimaavtrykk og en miljøbelastning som er uvesentlig**. Dette skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

Forsvarsløftet – Langtidsplan for forsvarssektoren 2025-2036

- Minst mulig særtilpasning, mer hyllevare
- Fremme klima- og miljøvennlige løsninger *der mulig*
- Overlappende anskaffelsesmiljøer i forsvarssektoren skal samles og kompetanse økes
- Anskaffessamarbeid på tvers av landegrenser
- Tilrettelegge for raskere prosesser
- Økte bevilgninger
- Økt involvering av næringslivet
 - Strategiske partnerskap
 - Strategiske avtaler: langsiktige og gjensidig forpliktende samarbeid mellom forsvarssektoren og næringslivsaktører
 - Viktig at relevante næringslivsaktører opprettholder kompetanse
 - Tilrettelegge for SMB-markedet – særlig innen teknologi

Prop. 87 S

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

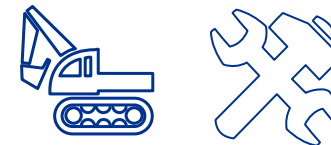
Forsvarsløftet – for Norges trygghet

Langtidsplan for forsvarssektoren
2025–2036

A low-angle photograph of yellow flowers, possibly rapeseed, against a bright blue sky with wispy white clouds. The flowers are in sharp focus in the foreground, while the background is slightly blurred.

Sosial bærekraft

Nytt i anskaffelsesloven i 2023 om samfunnshensyn

- **§ 5 Miljø, menneskerettigheter og andre samfunnshensyn**

Oppdragsgivere skal ha «egne rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er en risiko for brudd på slike rettigheter»

- **§ 5a - Forskrifter om arbeidsforhold, sosiale forhold og arbeidslivskriminalitet:**

For å fremme hensynet til arbeidsforhold og sosiale forhold (...) og motarbeide arbeidslivskriminalitet, kan departementet gi forskrift som pålegger oppdragsgivere å

- a. stille **kontraktsvilkår om betalingsform** ved utførelsen av offentlige kontrakter for å bekjempe arbeidslivskriminalitet
- b. sette **begrensninger i antallet ledd i leverandørkjeden** ved utførelsen av kontrakter i bransjer med særlige utfordringer knyttet til arbeidslivskriminalitet og
- c. **kontrollere** at kontraktsvilkår og begrensninger i ledd i leverandørkjeden blir overholdt, og iverksette tiltak overfor leverandøren ved manglende overholdelse

- **Ny § 6 - Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår mv. i offentlige kontrakter:**

Departementet kan i forskrift pålegge oppdragsgivere å ta inn kontraktsvilkår i tjeneste- og bygge- og anleggskontrakter som skal

- a. sikre lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn det som følger av gjeldende forskrifter om allmenngjorte **tariffavtaler** eller landsomfattende tariffavtaler for de aktuelle bransjene
- b. sikre at **arbeidsmiljølovens** bestemmelser om ansettelser og lønns- og arbeidsvilkår overholdes
- c. sikre at lov om **obligatorisk tjenstepensjon** overholdes og
- d. sikre at **helse, miljø og sikkerhet** ivaretas på den enkelte arbeidsplass

Departementet kan pålegge oppdragsgivere å **kontrollere** at kontraktsvilkårene blir overholdt, og **iverksette tiltak** overfor leverandøren ved manglende overholdelse av kontraktsvilkårene

Samfunnshensyn i ny anskaffelseslov

- **§ 2-7 Kontraktsvilkår om begrensning i antallet ledd i leverandørkjeden for renholds- og bygge- og anleggskontrakter**
 - *Maks to ledd* underleverandører
 - Flere ledd kan godtas hvis nødvendig for å sikre konkurranse (maks antall ledd skal angis)
 - Flere ledd kan innføres etter kontraktsinngåelse som følge av uforutsette omstendigheter
- **§ 2-8 Menneskerettigheter**
 - For anskaffelser som følger lovens del III og der det er høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter, *skal* oppdragsgiver stille *krav eller kriterier* for å *motvirke* at slike brudd oppstår
 - Kan være kvalifikasjonskrav, krav til ytelsen, tildelingskriterier eller kontraktsvilkår
 - «motvirke» brudd
 - DFØs høyrisikoliste
 - Bl.a. tekstil, IT, bygg og anlegg, forbruksmateriell, kjøretøy, mat og drikke
- **§ 2-10 Sanksjoner**
 - Plikt for oppdragsgivere til å innta egnede sanksjoner for leverandørens eller underleverandørers brudd på kontraktsvilkår som ivaretar samfunnshensyn

Praksis fra KOFA

Sak 2023/0993 – åpen anbudskonkurranse om vintervedlikehold av vei

Kvalifikasjonskrav:
«Leverandøren skal ha tilstrekkelig kapasitet til å gjennomføre kontrakten».
Dokumentasjon av maskinpark, annet nødvendig utstyr og bemanning leveres

Krav i kravspesifikasjon:
Leverandørene «skal kvalifisere sin maskinpark til *euroklasse 6*, eller høyest tilgjengelig euroklasse i markedet for kjøretøytype»

Nemnda:
Kan ikke se at det er grunnlag for å **innfortolke miljøkravet** som stilles til leverandørenes maskinpark i (...) kvalifikasjonskravet til leverandørenes kapasitet

Sak 2023/1135 - åpen anbudskonkurranse om rammeavtale på medisinske forbruksvarer

Tildelingskriteriet «Miljø» var ulovlig – hadde ikke nødvendig tilknytning til leveransen. For å ha nødvendig tilknytning til leveransen, må kriteriet gjelde *forpliktende sider ved tilbudet*

Tilbyderne skulle få uttelling for implementerte miljøtiltak, og tiltak som de «planlegger/ønsker» å gjennomføre de neste to årene. Oppdragsgiver ville gitt uttelling for tiltak leverandøren ikke var forpliktet til å gjennomføre

Sak 2023/1017 - anbudskonkurranse om grunnarbeidstjenester

Tidspunkt for oppfyllelse av kvalifikasjonskravet til miljøsertifisering.

Konkurransegrunnlag sa ingenting, tilbudstidspunkt ble lagt til grunn.

Sak 2023/852 – Stornemnd om tidspunkt for oppfyllelse av krav i kravspesifikasjonen

Krav oppstilt i kravspesifikasjonen utgjør en del av *kontraktsforpliktelsene*. Utgangspunktet er da at kravene må oppfylles ved gjennomføring av kontrakten *med mindre noe annet følger av konkurransegrunnlaget*

Oppsummering og veien videre

Oppsummering og oppfordringer

- Klima- og miljø og sosiale hensyn blir viktigere for forsvarssektoren og skal alltid hensyntas
- P.t. strenge miljøkrav
- Det blir sannsynligvis mer fleksibelt *hvordan* klima- og miljøhensyn kan ivaretas – opp til oppdragsgiver i den enkelte anskaffelse
- Blir rom for å vektlegge forsvars-/sikkerhetshensyn først
- Samarbeid og god dialog mellom oppdragsgivere og leverandører er viktig

Oppdragsgivere

- Vær mottakelig for innspill
- Søk informasjon om hva markedet kan tilby og om egnede krav – bruk markedsdialog
- Vær tydelig på *når* krav må være oppfylt

Leverandører

- Gi informasjon om hva markedet kan levere
- Gi innspill til hensiktsmessige krav og kriterier
- Bruk spørsmålsstilling aktivt
- Sørg for god dokumentasjon og ha kontroll i egen leir

Hva skjer videre?

2024

Januar 2024

- Oppdatert FOA – nye miljøkrav

Høsten 2024

- Høringer
- Arbeid med ny lov om forsvarsanskaffelser

Mai 2024

- Forslag til nytt anskaffelsesregelverk del II – håndheving og særlig om anskaffelser innen sikkerhet og beredskap

2025

Sommeren 2025

Nytt anskaffelsesregelverk vedtatt – nåværende miljøbestemmelse (sannsynligvis) endret

Takk for meg

Emilie Mora
Advokat/Manager, KPMG Law Advokatfirma AS
+47 91809117
emilie.mora@kpmg.no